

Ifjúság a közösségi művelődésben – nemzetközi ifjúsági szeminárium

A rendezvényt az Európai Bizottság Fialatok Lendületben Programjának támogatásából valósította meg a Baranya Ifjúságáért Nonprofit Kft. és a Nemzeti Művelődési Intézet 2013. december 4-8. között Budapesten, amelyhez ideális helyszínt biztosított az Európa Tanács által fenntartott Budapesti Európai Ifjúsági Központ.

A szeminárium célja volt, hogy a fiatalokkal foglalkozó szakemberek, segítők, feltárják az ifjúsággal való foglalkozás és a közösségi művelődés kapcsolatait, kapcsolódásait a

gyakorlatban. Figyelembe véve az egyes országok sajátosságait, az országok közti különbségeket, megfogalmazzák a közös cselekvési pontokat, lehetőségeket. A rendezvény során érintett témakörök: ifjúsági közösségfejlesztés, társadalmi részvétel, településfejlesztés, érdekképviselet, az ifjúsági munka szervezeti keretei, generációk közti együttműködések. A rendezvénytől további együttműködések kidolgozását, módszertani ajánlások megfogalmazását is várták a szervezők.

A rendezvény témája európai viszonylatban is innovatív, hiánypótló jellegű, és hazánkban is hozzáadott értéket jelenthet a közművelődés megújulásában elindult folyamathoz.

A szemináriumon 12 ország közel 50 szakembere vett részt, a munkanyelv angol volt. A résztvevők többségükben annak a „Contact 2103” nemzetközi kapcsolatfejlesztő hálózatnak a tagjai, amelynek még Beke Pál népművelő, közösségfejlesztő szakember, a Művelődési Intézet korábbi igazgatója volt az egyik kezdeményezője, alapítója. A rendezvény azért is különleges, mert éppen 10 évvel ezelőtt rendeztek hasonló ifjúsági szemináriumot, hasonló témakörben, hasonló résztvevőkkel Budapesten, így mód nyílt az akkor megfogalmazott lehetőségekre is visszatekinteni, s értékelni az azóta megvalósult folyamatokat.

A találkozó első napján a szeminárium témájával, este pedig egymással ismerkedhettek meg a

résztvevők. A munkacsoport nyitó foglalkozása keretében tisztáztuk az elvárásokat, azt, hogy hova akarunk eljutni a program végére, és meghatároztuk közösen az alapfogalmakat, így a közösségi művelődés és az ifjúság fogalmát.

Az ifjúság fogalma országonként, sőt azokon belül is igen eltérően került meghatározásra, hiszen azt lehet biológiai, pszichológiai vagy társadalmi megközelítésben is vizsgálni, és eltérően határozzák meg az adott országok jogszabályai is, hogy ki tartozik az ifjúsági korosztályba. Szintén tovább nehezíti a definíciót, hogy lehet korcsoportként, és lehet életfelfogásként is közelíteni a meghatározáshoz. Ezért ezen fogalomra vonatkozóan nem tudtak egységes meghatározást adni a résztvevők, így megállapodtak abban, hogy azt mindig az adott ország sajátosságaira vonatkoztatva kell értelmeznünk.

A hazánkban elfogadott Nemzeti Ifjúsági Stratégia célcsoport-meghatározással többségében egyezett a jelenlévők véleménye is.

A Nemzeti Ifjúsági Stratégia meghatározása szerint „célcsoportja – annak kiterjesztő értelmezésével – a kortárs csoport, hatóterülete a megjelenéstől a másokért való felelősségvállalásig terjed. Jelenleg a magyar lakosság több mint 27%-a sorolható az ifjúsági korosztályhoz, ami nagyjából megfelel az európai átlagnak. Ez az időhorizont a kb. 8–12 évesektől a kb. 25–30 éves-

kig tartozókat sorolja az ifjúsági korosztályok tagjai közé (a nemzetközi és hazai jogi gyakorlat a gyermekkor 0–18 év között határozza meg). A társadalomban jelentkező tendenciákból és a szakmai dilemmákból azonban következik, hogy az ifjúsági szemléletben szükséges az egyszerű életkori lehatárolásnál nagyobb szabadságfokot adni az egyén sajátosságaiból eredeztethető megközelítéseknek, az életkortól független mérlegelésnek is.”

A közösségi művelődés fogalmát országonként, kiscsoportokban, majd közösen definiálták a résztvevők. Ennek során összegyűjtöttük az egyes országokban a fogalomhoz kapcsolódó jellemzőket, szempontokat, és végül azokból alkottunk fogalmat, amelyek szinte minden nemzet esetében megjelentek. Így a *közösségi művelődés* (community culture/community education) szeminárium által meghatározott fogalma:

Olyan összetett fogalomról beszélünk, amely egy folyamatában megvalósuló értékmegőrző és értékteremtő eszközrendszer. Meghatározói a hagyományok, a helyi társadalmak örökségei, az egyetemes emberi értékek (szolidaritás, tisztelet, méltóság, segítség, kulturális és szociális normák), és a kulturális-, interkulturális identitás. Módszertanában meg kell jelennie a részvételnek, megosztásnak, a bevonásnak, a közös cselekvésnek, a kölcsönös gazdagodásnak, az együttműködésnek, a felelősségvállalásnak, a csoportfolyamatoknak, illetve a nem-formális és interkulturális tanulásnak, valamint a generációk közti tudásátadásnak.

A fogalmak meghatározására azért volt szükség, hogy „egy nyelvet beszéljünk”, hiszen sok országból, eltérő társadalmi adottságokkal érkeztek a szeminárium résztvevői. A meghatározott fogalmak így megalapozták a további napok szakmai tevékenységét, az ajánlások megfogalmazását.

A rendezvény második napján volt a hivatalos megnyitó, amelyen *Polyák Albert*, a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai igazgatója tartott témafelvezető előadást a Művelődési Intézet tevékenységéről és a közművelődési szakterület hazai megújulásáról.

Ezt követően *Halász János*, kultúráért felelős államtitkár megnyitóbeszédében kifejtette a szeminárium témája iránti elköteleződését, és a hangsúlyozta annak fontosságát. Elmondta, hogy 10 évvel ezelőtt is fontos kérdés volt a fiatalok helye és részvétele a helyi és országos ügyekben, mai kifejezéssel élve, az aktív állampolgárságuk. Annak idején úgy merült fel a kérdés, hogy egyáltalán lehetséges-e a fiatalok helyi ügyekben való részvételéről beszélnünk, lehet-e azt szorgalmaznunk? Komolyan veszik-e ezeken a színtereken a fiatalokat, esetleg számítanak-e véleményükre, cselekvő részvételükre? És vajon a fiatalok maguk részt akarnak-e, részt vesznek-e a számukra lehetővé, lehetségessé, nyitottá tett folyamatokban?

10 év alatt nagyot változott a világ, benne Magyarország. A 2009-ben elfogadott Nemzeti Ifjúsági Stratégia az ifjúságot olyan innovatív, korszerű tudással rendelkező erőforrásnak tekinti, amely képes a társadalom megújítására, az aktív

szerepvállalásra. Az ifjúsági korosztályok tagjaira önálló, döntésképes egyénekként tekint, lehetőséget ajánlva a képességek kibontakozására. A stratégia középpontjában az ellátási formák és a juttatások helyett a lehetséges *egyéni, közösségi fejlesztések* állnak. Elhangzott, hogy a magyar kormány ifjúságról való gondolkodásának kulcsfogalma a részvétel. Abból az alapvetésből indul ki, hogy az ifjúsági korosztályok tagjai és közösségeik, szervezeteik kiemelt társadalmi kohéziós erőket jelentenek a településeken, a régiókban és országos szinten, egyenrangú résztvevői, alakítói a róluk szóló döntéseknek. Az ifjúság új értékek hordozója, teremtője, jelentős társadalmi erőforrás, érvényesülése a társadalmi értékújulás alapja. Halász János elmondta továbbá, hogy *a kulturális politika fókuszában is a közösségek állnak*. A szakterület célja a közösségi művelődés megerősítése, megújítása. A közösségeket megerősítő szakmai munkával a társadalom rehabilitálása a kultúra sajátos eszközeire építve.

A megnyitó és témafelvezető előadásokat követően interaktív, változatos módszertanra épülő csoportmunkával folytatódott a tevékenység.

A munkacsoportok témái az alábbiak voltak:

– Az ifjúsági munka szervezeti keretei Európában (helyzet és lehetőségek, szakmai és szektorközi együttműködések, szerepek)

– Mit tehetnek a fiatalok a településükért (város és vidékfejlesztés)?

– Mit tehetnek a fiatalok a közösségeikért (kortárssegítés, önkéntesség)?

– Fiatalok társadalmi részvétele, érdekképviselete (aktív állampolgárság, korosztályi érdekképviseletek)

– Generációk közti együttműködés (komplexitás, erőforrás-gazdálkodás).

A délután folyamán sor került egy – a szeminárium résztvevőin túl is – nyitott kerekasztal-beszélgetésre „*Innovációk az ifjúsági munkában*” címmel. Ennek témája a Beke Pál által, a 90-es években francia minta alapján meghonosított gyermek és ifjúsági önkormányzatiság és az ifjúsági referensi munkakör bevezetése, elterjedése voltak. A meghívott vendégeink közt a két területen jártas szakemberek, ifjúsági vezetők, önkéntesek voltak, akik beszámoltak tapasztalataikról, és válaszoltak a feltett kérdésekre. A kérdések során érintettük azt, hogy az elmúlt évtizedben hogyan változtak egy települési gyermek és ifjúsági önkormányzat vagy egy ifjúsági referens tevékenységei, milyen jelenlegi és jövőbeni feladatai

lehetnek, mik a legfontosabb eredmények, amiket elérhetnek. Összegzésként megállapíthatjuk, hogy a demokráciára nevelésnek, az aktív állampolgárság tanulásának és az ifjúsági munka ezen módszereinek ma is éppolyan aktualitása van, mint egy, másfél évtizede. Beke Pál megállapítása talán örök érvényű marad: „*A fiataloknak a lehető legtöbb esélyt kell biztosítani ahhoz, hogy ráataláljanak önmagukra!*”

Az este folyamán „*módszer-vásárt*” tartottunk, amelynek keretében a résztvevők interaktív módon, piaci kavalkádot idéző hangulatot teremtve mutatták be szervezeteiket, tevékenységeiket. Ennek eredményeként számos új partnerség, projektszintű együttműködés, kezdeményezés indulhatott el. Önmagában ez a programelem is a találkozó egyik eredménymutatója volt.

A harmadik nap indulásaként az Európai Bizottság Fiatalok Lendületben Programja helyett, 2014-től megvalósuló új pályázati rendszerét, az „*Erasmus+*” programot ismertette Karvalits Ivett, a Nemzeti Család és Szociálpolitikai Intézet, Fiatalok Lendületben Programirodájának országos koordinátora. A résztvevők érdeklődve hallgatták az újdonságokat, és számos kérdést is feltettek az előadás végén.

Ezt követően ismét munkacsoportokban folytatódott a rendezvény. Sor került számos kérdés megvitatására, és a különböző szintű ajánlások megfogalmazásának megkezdésére is.

A rendezvény negyedik napján összegeztük a csoportmunkák eredményét, megfogalmaztuk a közös ajánlásokat, majd értékeltük a találkozót.

Ennek során a résztvevők rangsorolták a legfontosabb megállapításokat, így kiemelhető a *konstruktív kritika*, mint alapelv, mint szemléletmód az ifjúsági munkában. Fontos megállapítás, hogy képesek legyünk konstruktív módon bánni a konfliktusokkal, képesek legyünk kulturális tudatossággal kezelni a felmerülő problémákat. Szintén hangsúlyosak a tevékenység során a *kreatív ötletek*, amelyeket fel kell karolnunk, illetve olyan környezetet, olyan feltételeket kell teremtenünk, amely inspirálja a fiatalokat erre.

A nap második felében kulturális és szabadidős programra is volt lehetőségük a résztvevőknek, a Magyar Parlamentet is meglátogathatták idegenvezetéssel.

Összességében megállapítható, hogy mind a résztvevők, mind a szervezők elégedettek a szeminárium eredményeivel. Teljesültek a rendezvényt kapcsolatos célkitűzések, hiszen sikerült megfogalmaznunk közös véleményeket, javaslatokat, megismerhettük egymás tevékenységét, és újabb együttműködések vették kezdetüket. A résztvevők visszajelzései alapján elmondhatjuk, hogy fejlődtek egyéni és társas kompetenciáik, új módszereket tanultak, megismerkedtek új szakemberekkel, és nem utolsósorban betekintést nyerhettek külföldi vendégeink a magyar társadalomba, a magyar kultúrába. Sokan most először jártak hazánkban.

A szeminárium legnagyobb eredménye talán mégis az, hogy a közösségi művelődés fogalmát immár európai szinten is elkezdjük használni, terjeszteni, és ebben kezdeményező szerepe volt, van a magyar közművelődési szakemberegységnek.

A szemináriumon megfogalmazott javaslatok

1. Javaslatok a szektorok közötti együttműködésre

Az ifjúsági területen kívüli partnereknek (civil szervezetek, intézmények, sport-, szociális és kulturális központok stb.) be kell vonniuk a fiatalokat a döntéshozatalba, a szervezetek működtetésébe.

Fontos a fiataloknak hatalmat és felelősséget adni, annak érdekében, hogy motiváljuk őket, és hogy megtapasztalják a „Csináld magad!” módszerét. Ennek a módszernek a lényege, hogy ne várjanak konkrét feladatokra, hanem ők találják ki, tervezzék meg, valósítsák meg saját ötleteiket. Hangsúlyozzuk a tréningek és a tudásmegosztás jelentőségét, azért, hogy fejlesszük a fiatalok képességeit. Kiemelten fontosak a tapasztalatcserére irányuló programok.

Ahhoz, hogy könnyebbé, gyorsabbá és hatékonyabbá tegyünk az ifjúsági területen kívüli munkát, hálózatokat kell létrehozni, fejleszteni, és találkozókat kell szervezni. On-line közösségi, szociális hálózat létrehozásával ezek a szervezetek naprakésznek tudnak maradni.

2. Javaslatok a határterületek, rokonszakták közti együttműködésre

A célcsoportért való hatékonyabb közös cselekvés érdekében együtt kell működni a sportközpontok, kulturális központok, iskolák, civil szervezetek, szociális központok, intézmények, politikai pártok, médiumok, vállalkozások sokaságával. Az együttműködéssel az együtt-hatás jelentősebb eredményekhez vezet. Ezek lehetnek:

- közös lobbizás, közös kommunikáció erősítése
- tevékenységeink minőségének javítása
- ugyanazon vagy hasonló elképzelés megosztása
- közös projektekhez közös támogatás igénylése
- az együttműködéssel nagyobb számú fiatalság elérése

– nyitottabbá kell tenni az érdekelteket

– meg kell osztani egymást közt a tudásunkat, hiszen közös célért akarunk tenni (tréningek, szemináriumok, tapasztalatcserék, hálózatosodás)

– erősíteni kell a vállalkozói kedvet

– előnyben kell részesíteni az intézményeken kívüli, nem-formális helyeket találkozókra, érdekegyeztetésekre

– hatékonyabbá kell tenni az iskolákban való részvételt, a nem-formális foglalkozások szervezését.

3. Javaslatok a döntéshozók részére (európai, országos, helyi szinten)

Fontos a politikusok felelősségének növelése. Pozitív példaként kell szerepelniük a fiatalok előtt.

3.1 Európai szinten

– oktatási/nevelési programok, projektek támogatása/hirdetése

– képviselők reprezentativitása (elhivatottságuk képviselése)

– valós, igazi értékek támogatása, hirdetése

– párbeszéd a politikusok között

– információs kampányok a kisebb közösségekben

– európai intézmények meglátogatása, megismerése

– mobilitás (multikulturalitás) fejlesztése

– kölcsönös támogatások kezdeményezése

– idegen nyelvi készségek javítása

3.2 Országos szinten:

– a politikusok érzékenyítése, mentalitásukon való változtatás lobbizáson, petíciókon, kerekasztal-beszélgetéseken keresztül

– valós, igazi értékek támogatása, hirdetése

– szociális munka támogatása

– nyilvános viták, társadalmi egyeztetések és általános megállapodás a törvényhozásban

– fiatalok támogatása, felhatalmazása minden folyamatban

– valós szükségletek, valós helyzet jobb felmérése, figyelembe vétele a döntéseknél, ezáltal pedig a támogatások jobb elosztása, prioritások meghatározása a költségvetésben

– érzékenyítő kampányok szervezése társadalmi és etnikai kohézióért

– a kommunikáció, a nyilvánosság hatékonyabb, tudatosabb alkalmazása

– korrupció csökkentése, közpénzek hatékonyabb elosztása

3.3 Helyi szinten:

– párbeszéd kezdeményezése a fiatalok részvételének támogatásáért

- a demokrácia megreformálása, fiatalokat cselekvővé tenni, és helyet/teret hagyni nekik
- iskolai felmérések készítése
- helpdesk – ifjúsági ügyfélszolgálatok létrehozása
- helyi szinten megvalósuló központosított kormányzati projektek (pl. a munkanélküliség csökkentéséért)
- idegen nyelv hatékonyabb oktatása
- közösségi média tudatos alkalmazása
- ifjúsági tanácsok létrehozása, működtetése
- ifjúsági információs pontok létrehozása, működtetése
- kampányok szervezése (motiváció, önbizalom erősítésére; bűncselekmények, drogfogyasztás, alkoholfogyasztás, erőszak csökkentésére)
- intézmények reakcióképességének javítása (felelősségvállalás)
- szponzoráció erősítése, fejlesztése (vásárlás, bérlés, adományozás)
- helyi projektek európai uniós és más alapokon keresztül történő pénzügyi támogatása

4. Módszertani javaslatok szakemberek részére

Ifjúsággal foglalkozó szakemberek, ifjúságsegítők, szervezetek, klubok, hálózatok vezetői, tagjai, önkéntesei részére.

- Meg kell ismerni az adott tevékenység társadalmi környezetét (a helyi kultúrát, a célcsoportot, az ott élők gondolatait, problémáit, terveit, elvárásait!)
- Mindig kérdezd meg, hogy miért csinálod azt, amit csinálsz!
- Légy rugalmas!
- Légy tisztában a csoportod lehetőségeivel!
- „Nézőkből” csinálj cselekvőket! (A fiatalok saját projekteket hozzanak létre!)
- Ne siess! – saját tempójukban haladj!
- Válaszd ki a megfelelő folyamatot, hogy a lehető legjobb eredményt érje el a csoport! (Inkább a folyamatot válaszd meg, minthogy az eredményt határozd meg!)

ményt érje el a csoport! (Inkább a folyamatot válaszd meg, minthogy az eredményt határozd meg!)

- Fogadd el a hibáidat, és próbálj belőlük tanulni!

- Fontosak az együttműködések + partnerségek (nemzetközi szinten is)

- Gyarapítsd tudásod (szemináriumok, tanulmányutak, ifjúsági cserék – partnerkereső foglalkozások, szakmai látogatás, Erasmus+ lehetőségek, tréningek!)

- Használd a közösségi médiát, mert a fiatalok is azt használják (facebook, twitter, yahoo csoportok!)

- Tudatosan és professzionálisan kommunikálj!

- Állítsd fel a határokat a szakmai és magánéletben (munka-magánélet elkülönítése!)

- Légy tudatában a kompetenciáidnak, és ismerd a határaidat!

- Próbálj megismerni/találni anynyi forrást a közösségben, amennyit csak tudsz!

- Ha a probléma meghaladja a képességeidet, kompetenciáidat, tudd, hogy kihez fordulj!

A szeminárium által megfogalmazott javaslatokat ajánlasként elküldjük az egyes országok ifjúsági területtel foglalkozó kormányzati és korosztályi érdekképviseleti szervei, szakmai szervezetei, valamint az Európai Bizottság ifjúsági területével foglalkozó intézmény egységei, továbbá az Európai Ifjúsági Fórum részére is.

KÁRPÁTI ÁRPÁD művelődési és felnőttképzési menedzser, ifjúsági és PR szakértő végzettséggel rendelkezik. Szakmai pályafutását a pécsváradi művelődési központban kezdte, majd Pécsért és Baranya megyében volt ifjúsági referens. 15 éve foglalkozik ifjúságsegítő tevékenységgel, közösségfejlesztéssel. Szakmai irányításával megyei ifjúsági szolgáltató hálózatot alakítottak ki és koordinálnak immár 10 éve. Számos helyi, országos és nemzetközi projekt fűződik a nevéhez. Európai Unió pályázatok előkészítésével, értékelésével és megvalósításával is foglalkozott. Több hazai és nemzetközi támogatási rendszernek volt előkészítője és döntéshozója. 2014-től a Nemzeti Művelődési Intézet Kiemelt Programok Főosztályának főosztályvezető-helyettese.